

נחלקו האחרונים אם שניים שגרים בבית אחד נחשבים לענין זה 'רבים', וכן אם אחד שגר בכמה בתים נחשב לענין זה 'יחיד' (עי' ביאור הלכה סוף הסימן, שנחלקו בזה החמד משה והגר"ז, וצ"ע. עכ"ד. ובנתיבות שבת פל"ה סעי' יג הע' מח כתב על דברי החמד משה שיחיד שגר בכמה בתים נחשב לענין זה יחיד - ולכאורה הדברים תמוהים ולא ראיתי טעמו. עכ"ל).

'ששכח אחד מהן ולא עירב' - לא דוקא ששכח, אלא ה"ה אם לא עירב במזיד מהני ביטול, ונקטו 'שכח' להשמיענו דאע"פ שהיה בשוגג - אוסר על בני מבוי אם לא ביטל (הרמב"ם פ"ב מהל' עירובין ה"א כתב להדיא: בין מזיד בין שוכח. עכ"ל. וכ"כ המשנ"ב סי' שפ ס"ק א, ובשעה"צ שם ס"ק א הוכיח דעל כרחך מהני ביטול אף בלא עירב במזיד, שהרי ביטול מהני אף מבעוד יום כדלהלן, ואז ודאי שמהני שהרי עדיין יש לו שהות לערב. עכ"ד. ובהגהות והערות על הטור השלם ס"ק א הבינו דכוונת המשנ"ב דבלא עירב במזיד מועיל ביטול רק מבעוד יום, ע"ש. אך יותר י"ל שדעתו דאף בשבת יכול לבטל רשות, ומה שהביא ענין מבע"י היתה רק ההוכחה לדינו. וכן משמע דהרי קאי על דברי הטוש"ע שהמשך דבריהם להלן יוכל לבטל אף מששכחה. ודוק. וכן משמעות הרמב"ם הנ"ל, ולא הזכירוהו בהגהות והערות על הטור שם, רק ציינו לערוה"ש שם סעי' א דכתב בפשיטות דה"ה מי שלא עירב במזיד, ומשמע ודאי דאף בשבת יכול לבטל. אבל בלא"ה הרמב"ם כבר כללם כאחד, וכנ"ל, והובא בכה"ח שם ס"ק א. וכ"כ להדיא במעשה רוקח על הרמב"ם שם, ושכ"ה בכל בו. וע"ע מנחת ישראל דף פא ע"ג-פב ע"ד).

'ובית הלל אומרים משתחשך' - ואע"פ שנסאסר למקצת שבת, מהני הביטול, דלענין ביטול רשות לא משגחינן במה שנסאסר בתחילת שבת, כיון שהיו יכולים לערב מבעוד יום (ביאור הלכה ריש סי' שפ).

דף ע

'צריך לבטל לכל אחד ואחד' - פרש"י (לעיל כו ע"ב ד"ה ולרבנן): אמר 'מבטילנא לכו'. עכ"ל. משמע דאין צריך לומר 'מבטילנא לך ולך ולך' אלא די בכך שיאמר 'לכם' או 'לכולכם' (וכ"כ המגיד משנה פ"ב מהל' עירובין ה"ב, וכתב שלשון הרמב"ם שם 'ואומר רשותי מבוטלת לך ולך ולך' צריך תלמוד. וכ"כ הטור ריש סי' שפ: שיאמר רשותי מבוטלת לך ולך, או יאמר רשותי מבוטלת לכולכם בכלל. עכ"ל [ונכתב הפרישה שם ס"ק ב דא"צ לומר תיבת 'בכלל']. והב"י שם ציין לדברי המגיד משנה. וכתבו הא"ר ותו"ש ס"ק א דהעיקר כדעה זו, דכן דעת הרשב"א וטור וצדה לדרך, ואפשר דגם הרמב"ם מודה לזה. עכ"ד. וכ"פ הגר"ז סעי' א, והמשנ"ב ס"ק ה. וגם כה"ח ס"ק ז סתם כן, רק סיים בדבראי לכתחילה יש לצאת אליבא דכו"ע ולומר רשותי מבוטלת לך ולך ולך. עכ"ד. ועי' במשנ"ב שם דכתב דלא מהני 'לכולכם' אא"כ כולם עומדים בפניו, וכ"ה לשון המגיד משנה שם 'כולן עומדים'. עוד כתב הפרישה ס"ק ב, דאם אמר לשניים 'לכם' מהני, וא"צ לומר 'לכולכם' אלא כשהם יותר משניים. וכ"כ בשעה"צ ס"ק ז. ויש אומרים שצריך לומר 'מבטילנא לך ולך ולך' (משמעות רמב"ם שם, וכנ"ל. והשו"ע שם סעי' א כתב: שיאמר רשותי מבוטלת לך ולך, וי"א שדי שיאמר רשותי מבוטלת לכולכם. עכ"ל. ומשמע שפסק בסתם כהרמב"ם דצ"ל 'לך ולך ולך'. וכ"כ הט"ז שם ס"ק א בדיעה ראשונה, וביאר טעם הרמב"ם שאם יאמר 'כולכם' בלבד יתכן דכוונתו על רובם, דרובם ככולם, ולא על כולם ממש, ולכן צריך לומר ממש 'לך ולך ולך' על כל דיירי החצר ונע"ש בט"ז שכתב דנ"ל מהאי טעמא נוסח התפילה בראש השנה הוא 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך', כופלים הלשון להוציא שלא נפרש על רובו. עכ"ד. ועי' במעשה רוקח על הרמב"ם שם דג"כ לא ברירא ליה מה דעת הרמב"ם בזה).

ואם לא ביטל לכולם, אף למי שביטל לא עשה כלום (מגיד משנה שם, משנ"ב שם ס"ק ד, וביאר בשעה"צ שם אות ה, דהטעם דכיון שאין חבירו יכול לטלטל - עירובו כמאן דליתא, ד'עירוב' שמו, ובעינן שיהיו מעורבין ומחוברין כל החלקים יחד. ובביאור הלכה שם עוד הוסיף לבאר דהנה רש"י כתב [לעיל כו ע"ב] דאע"פ שזה שביטלו בשבילו עירב עם חבירו השלישי - עכ"פ לא עירב על דעת החלק הזה שמקבל מהראשון כעת. ולפ"ז לכאורה אם ביטל הראשון לשני מבע"י, ואח"כ עירב השני עם השלישי, א"כ עירב גם על דעת החלק הזה, ולכאורה יועיל להם הביטול. ולדעת הרא"ש נראה שאפ"י עירב השני עם השלישי לפני ביטול הראשון - אם היה מבעוד יום יועיל גם על החלק הזה. עכ"ד. וכתב בנתיבות שבת פל"ה סעי' ו הע' כא: וחידוש הוא שלא מצאתי בפוסקים, ועי' בערוה"ש).

(ע"ב) 'יורש כרעיה דאבוה הוא' - כאן המקור לשגור בפי כל 'ברא כרעא דאבוה הוא', שאין בלשון חז"ל כן, אלא כמו שהוא כאן (מגדים חדשים, ועי' תוס' [יבמות ג ע"א ד"ה מקמי] שכתבו: 'שהבן כרעיה דאבוה הוא'. וברש"י (כתובות צב ע"ב ד"ה כבעל חוב) כתב: ראובן כרעיה דאבוה הוא).

'במגורה אחת' - יש מפרשים: בגורן אחד (הערוך ערך מגור, רבנו חננאל בפי' השני, רש"י. ולפ"ז הוא כפי' מגורה הרגיל, וכמש"כ בחגי [ב, יט] "העוד הזרע במגורה", וכן "נהרסו ממגורות" [יואל א, יז]. והוא מקום אוצר יכול השדה, וכמו ששנינו בתלמוד בכמה מקומות 'חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות', ובמשניות מס' תרו"מ ועוד. וכן פרש"י בפסחים [ט ע"א]: 'מגורה' - גורן. עכ"ל [וע"ע רש"י שם שכתב: 'דכל מגורה בבית היא']. וע"ע רשב"ם בב"ב [סז ע"ב]. אמנם רש"י בב"מ [ס ע"א] כתב: 'מגורה' - אוצר שאוצרין בו תבואה, 'גורן' - הוא שדשין וזורין בו את התבואה וכו'. עכ"ל. משמע דמגורה לאו היינו גורן. וצ"ל דגם המגורה קרויה לפעמים גורן כיון ששומרים שם התבואה לפני שדשין אותה. אך עי' ברש"י בקידושין [סו ע"ב] שכתב: 'מגורה' - מגורת מים כמין בריכות מים כדאמר בבבא בתרא [סז] לא מכר את המגורות של מים. עכ"ל. וכן מוכח בסוגיא שם דאירי במגורת מים. וצ"ל דשייך גם אוצר של מים, דכל קיבוץ דברים קרוי 'גורן'. ועי' באבן עזרא דלהלן). ויש מפרשים: בחצר אחת, או בדירה אחת (רבנו חננאל בפי' הראשון, ריטב"א. והוא ע"פ הפסוקים "לגור בארץ" ו"ארץ מגוריהם" ועוד. וכתב הריטב"א: 'ומשום גר נקט האי לישנא'. עכ"ל. אמנם העיר המהדיר שם הע' 649 דרבנו חננאל הביא כפי' הריטב"א אע"פ שגרס כאן 'נכרי' ולא 'גר'. ודו"ק [אך המהדיר ברבנו חננאל שם הע' 273 רוצה לתקן בר"ח ולגרוס 'גר' במקום 'גוי']. וכתב הריטב"א על פרש"י: 'ואין צריך לכך'. עכ"ל. אמנם עוד מצינו שתי דיעות כאלה גם על הפסוקים "במגורם בקרבם" [תהלים נה, טז] ו"גורו עלי עזים" [שם נט, ד], עי' אבן עזרא שם ושם). [ועי' בחידושי המאירי דכתב בפשיטות: פי' בשכונה אחת. עכ"ל. אך לא נראה דבא לחלוק על אחת מהשיטות הנ"ל, אלא רק בא לבאר דגרו בשכנות אחת. ודו"ק]].

דף עא

'ומקני רשותא בשבת אסור' - דדמי למקח וממכר (רש"י), ואפילו לצורך עירוב שיש בו צורך שבת (ריטב"א). ורק לגבי שכיב מרע הקלו, כדי שלא תיטרף דעתו עליו (ע"פ הגמ' גיטין עז ע"ב - תוספות, רשב"א, ריטב"א, ר"ן, תוס' רא"ש. ועי' בית מאיר אהע"ז סי' קלו סעי' ו ד"ה כתב הרשב"א, ולידידנו הגרי"א ש נר"ו בשו"ת שמחה לאיש חו"מ סי' ה אות מב).

'ואסתלוקי רשותא בשבת שפיר דמי' - לכאורה משמע מכאן דמותר להפקיר בשבת, דאסתלוקי רשותא הוא. אך יש לחוש ולומר דמותר רק לצורך מצוה של צרכי שבת כגון עירוב דהכא (ריטב"א כאן, אמנם עי' בריטב"א שבת קכ ע"א. ועי' היטב חידושי רבנו דוד בונפיד [פסחים ו ע"ב]. והאחרונים דנו בזה, עי' רש"ש כאן, שער המלך פ"ח מהל' לולב ה"ב, רעק"א בהגהות לשו"ע או"ח סוס"י יג וסי' שו ובתש"י סי' קעד, הגהות החת"ס על השו"ע סי' שו, דעת תורה וחכמת שלמה סי' יג, גליוני הש"ס כאן, תהלה לדוד סוס"י רסו, שו"ת שואל ומשיב מהד"ו סי' כא, ש"ד חמד פאת השדה מע' ה סי' יד באריכות. וע"ש בשער המלך שהוכיח מהרמב"ן בריש פסחים שאסור להפקיר בשבת, ושכ"ה בריטב"א שבת הנ"ל, אמנם כתב לחלק, ועדיין צ"ע. ועי' בקהילות יעקב ביצה סי' כג, מאור ישראל כאן, מהדיר על הריטב"א הע' 664, שמירת שבת כהלכתה פכ"ט סעי' ל הע' פ).

'בעל הבית שהיה שותף לשכניו' - דוקא היה שותף, אך אם הפקידו אצלו יין וכדו', אע"פ שהניחוהו בכלי שבעה"ב עצמו מחזיק שם יינו - לא מהני, כיון שלא נעשה לשם שיתוף (הרה"ג המהדיר על חידושי המאירי הע' 590, דלא מהני אא"כ נעשה לשיתוף לסחורה ואח"כ גמרו בלבם שיהא שיתוף זה עולה לשם שיתוף מבו, ועע"ש).

'שהיה שותף לשכניו...בין...בשמן...אינן צריכין לערב' - ומדובר כאן בשיתופי מבואות, דשנינו לעיל (כו ע"ב) דשיתופי מבואות אפשר בכל אוכל חוץ מן המים והמלח [וכן עירובי תחומין], אבל עירובי חצרות אינן אלא בפת. ומה שנקט כאן לשון 'עירוב' כי גם השיתוף הוא מערבן ועושה אותן כבני חצר אחת (המאירי בחידושי ובבית הבחירה. ועמש"כ לעיל שם על דברי רש"י שפי' המשנה בעירובי חצרות, עי' יוסף דעת חוברת קי עמ' 39).